

BORÇLAR KANUNU TASARISINDA İRADE SAKATLIĞI HALLERİ

Doç. Dr. Mustafa Fadıl YILDIRIM

I. GİRİŞ

Bilinçli davranış yeteneği olarak tanımlanabilen irade, insanı diğer canlılardan ayıran temel farklılıktır. Diğer canlıların iradi davranışından değil, olsa olsa insiyaki (içgüdüsel) veya refleksif davranışlarından bahsedilir. Ancak insandır ki, kendisine sunulan farklı seçenekler arasında bir değerlendirme yapar ve kararını verir. Bu yetenek aynı zamanda hukukta sorumluluğun temelini oluşturmaktadır. Borçlar hukukunun hümanist yönlerinden birisi de ancak kişilerin sorumlu olabilmesidir. Diğer hümanist yön zararın ancak bir kişiye verilebilmesidir. Zarar malvarlığına veya şahıs varlığına ilişkin olabilir. Zarara sebebiyet veren davranış bir hayvan hareketinden de kaynaklansa, sorumluluk ancak kişiler bakımından doğar; hayvanlar sorumlu tutulamaz. Modern hukuk sistemlerinde hukuki sorumluluğun temelinde irade özgürlüğü postülatı yatar.

Bu denli kendisine önem verilen iradenin korunması da gereklidir. Sadır olduğu kişiye ancak hür irade yüklenebilir. Bu nedenle hür bir iradeye dayanan beyan sahipleri, her hukuk düzeninde farklı farklı düzeylerde de olsa korunmuşlardır. Koruma düzeylerinin farklılığı, hürriyete yapılan müdahale ile orantılıdır. Bir diğer ifade ile irade hürriyetini ihlal eden ve dolayısıyla dış dünyaya akseden beyanın sakat olmasına yol açan davranışlar arasında bir derecelendirme yapmak mutlaka gereklidir.

Diğer yandan tıpkı önleyici hekimlikte olduğu gibi, iradenin sağlıklı bir zeminde oluşabilmesi kapsamında da hukuk düzeni gerekli tedbirleri almalıdır. Sakatlanan iradenin sağaltılması çabalarının yanı sıra iradenin sakatlanmaması ve hür bir biçimde oluşabilmesi için örneğin, iradenin üzerine inşa edileceği bilgi düzeyinin yükseltilmesi için de gerekli çaba hukuk düzenlerince harcanmalıdır.

İrade hürriyetinin korunması konusunda söz konusu iki açıdan hukuk düzenimizin öngördüğü düzenlemeleri kabaca bir hatırlamakta yarar görülmektedir. Ancak bu çalışmadan sonradır ki, Borçlar Kanunu Tasarısı ne gibi yenilikler sunmaktadır, sorusuna yeterli bir cevap verilebilsin.

II. SAĞLIKLI İRADENİN OLUŞUMUNA ZEMİN HAZIRLAYAN DÜZENLEMELER

Sağlıklı iradenin oluşumuna zemin hazırlayan düzenlemeler başlıca iki grupta mütalaa edilebilir: Aydınlatma yükümlülüğünün getirilmesi ve iradeyi baskı altına alacak diğer etkenlerin olabildiğince elimine edilmesi.

Hukukumuzda 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanuna karkı süreçte, genel bir aydınlatma yükümlülüğünden bahsedilmemekte idi. Ancak bu kanunla birlikte tüketicinin kanunen öngörüldüğü biçimiyle aydınlatılması sözleşmenin karşı taraflarına bir yükümlülük olarak yüklenmiştir. Artık, en azından "Tüketici Sözleşmeleri" bakımından genel bir aydınlatma yükümlülüğünün bulunduğunu söylemek mümkündür. Tüketici sözleşmeleri bakımından genel bir aydınlatma yükümlülüğünün kabul edilmesi, taraflar arasındaki bilgi düzeylerinin farklılığını makulleştirmeyi, kabul edilebilir hale getirmeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda sözleşmenin yazılı olarak akdedilmesi, yazılacak metnin belirli özellikleri taşıması ve bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunluluğu öngörülen haller zikredilebilir.

Diğer yandan sağlıklı bir irade ancak yeterince ve doğru bir biçimde bilgilendirilmiş kişilerden sadır olabilir gerçeğinden hareketle sağlık alanında ve özellikle insan hayatının söz konusu olduğu tıbbi müdahalelerde "bilgilendirilmiş rıza" ya büyük önem verilmekte, sağlıklı irade beyanının mümkün olabildiğince müdahale öncesi alınmasına çalışılmaktadır. Yasalarımızda bu yönde hükümler mevcut olduğu gibi Biyotıp sözleşmesi de böyle bir rızayı öngörmektedir.

İrade özgürlüğünün korunmasına yönelik bir diğer çaba, belirli sözleşmelerde "irade beyanını geri alma hakkı"nın (=Widerrufsrecht) tanınmasıdır. Bu imkana genellikle cayma hakkı da denilmektedir. Özellikle kapıdan satışlarda ve mesafeli sözleşmelerde tüketiciye tanınan cayma hakkı sayesinde tüketiciler herhangi bir gerekçe göstermeden belirli süreler içinde, ki hukukumuzda bu süre yedi gündür, aldığı iade etmek hakkına sahip olmaktadır. Bu imkan irade sakatlanmasa bile mevcut olduğundan sözkonusu hükmün amacının, iradenin hür bir biçimde oluşmasını sağlamak olduğu kolaylıkla görülür.

İrade özgürlüğünün korunması bir yönüyle kişiliğin korunması anlamına geldiği için, kişiliğin korunmasına ilişkin hükümler, özellikle MK. m. 23 ve bu hükmün kristalize olmuş uygulamaları (BK. m. 396; BK. m. 373) da irade özgürlüğünü korumaktadır.

III. İRADENİN SAKATLANMASI HALİNDE BORÇLAR KANUNUNDA ÖNGÖRÜLEN İMKANLAR

Hukuk düzeni yalnızca sağlıklı bir iradenin oluşmasına zemin hazırlamakla yetinmemiş, sakatlanan bir iradenin beyan edilmesi ve bu beyanla bir hukuki işlemin kurulması halinde, kişilerin bu hukuki işlemin bağlayıcı etkisinden belirli ölçülerde kurtulabilmelerine imkan da sağlamıştır. Bu imkanlardan ilki, hata, hile ve tehdidin etkisi ile bir sözleşme yapmaya sevk edilen kişilerin, hata ettiğini, hileye maruz kaldığını ve tehdidin etkisinin geçmesinden itibaren bir yıl içerisinde sözleşme gereğince vermiş oldukları şeyi geri isteyerek akdi iptal etmelerinin sağlanmasıdır. Diğer imkan, Medeni Kanunda düzenlenen bazı hukuki işlemlerin (evlenme, vasiyet etme) irade sakatlığına dayalı olarak iptalini sağlamaktır. Bu hukuki işlemlerin iptal usulü ve sonuçları farklı olsa da burarda korunan değerlerin esasen irade hürriyeti olduğu görülür.

Halihazırdaki Borçlar Kanunumuzda sözleşmelerin kurulmasında iradesi sakatlanan tarafa sağlanan hukuki himayeye dair hükümler m. 23 ile m. 31 arasında yer almaktadır. 23. madde hatayı, 28. madde hileyi ve 29. madde tehdidi düzenlemektedir. 31. madde ise, söz konusu irade sakatlıklarının sözleşme üzerindeki etkisi ile, bu sakatlığa maruz kalan tarafın haklarını düzenleyen ortak bir hüküm niteliğindedir. Bu hükümler MK. m. 5 aracılığı ile özel hüküm bulunmayan hallerde tüm özel hukuk ilişkilerine kıyas yolu ile uygulanırlar.

Söz konusu üç halde de irade oluşum aşamasında sakatlanmaktadır. Gerçekten de hata halinde, kişinin zihnindeki tasavvur gerçeklikle örtüşmemekte ve bu örtüşmemeye kişinin kendi nezdinden kaynaklanan bir olay, örneğin eksik bilgi, yanlış gözlem vs. sebebiyet vermektedir. Hile halinde ise gerçek duruma uymayan tasavvur, sözleşmenin karşı tarafınca veya üçüncü bir kişi tarafından yaratılmakta ve uyandırılan bu yanlış tasavvura dayalı olarak irade beyanında bulunulması sağlanmaktadır. Tehditte ise, cebir ve şiddet etkisi altında zihindeki irade ile beyan edilen irade arasında bir sapma yaratılmakta ve bu sağlanan bu irade beyanı ile bir hukuki işlem gerçekleştirilmektedir.

Hukuk düzenimiz her üç irade sakatlığı halinde de iradesi sakatlanan kişiye sözleşmeyi iptal etme hakkı tanımıştır. Bu hak kanunda "sözleşme ile ilzam olunamaz" şeklinde belirtilmekle birlikte bunun ne anlama geldiği tartışma konusu olmuştur. Doktrinde bazı yazarlar bu ifadeden, sözleşmenin baştan itibaren geçersiz olduğu sonucunu çıkarırlarken, bazı yazarlar ise, bu durumlarda sözleşmenin esasen geçerli olduğu, iptal beyanında bulunmakla birlikte sözleşmenin geçmişe etkili olarak ortadan kalkacağı fikrini savunmaktadır. İlk görüş geçersizlik teorisi olarak anılırken, ikinci görüş iptal teorisi olarak adlandırılmaktadır. Bu iki görüşün karışımı olan ve bölünmüş geçersizlik teorisi olarak anılan bir başka görüş de bulunmaktadır. Bu görüşe göre, sözleşme iradesi sakatlanan kişi için baştan itibaren geçersiz iken, diğer taraf için baştan itibaren geçerlidir.

IV. BORÇLAR KANUNU TASARISINDA İRADE SAKATLIĞI HALLERİNİN DÜZENLENİŞİ VE ELEŞTİRİLER

A. Tasarıda İrade Sakatlıklarının Düzenlenişi

Borçlar Kanunu Tasarısı'nın irade özgürlüğünün korunması konusunda getirdiği yenilikleri, iradenin sakatlanmasından önceki aşamaya dair yenilikler ve iradenin sakatlanmasından sonra getirdiği yenilikler olmak üzere ikiye ayırmak doğru olur. Gerçekten genel işlem koşulları konusunda öngördüğü düzenlemeler doğrudan doğruya irade özgürlüğünün korunması amacına hizmet etmektedir. Tasarırı hazırlayanlar, irade özgürlüğünü ihlal ettiğine inanılan genel işlem şartlarının yazılmamış sayılması müeyyidesini öngörmek suretiyle kişilerin bu şartlarla bağlı olmasının önüne geçmek istemişlerdir. Çalışma konumuz, genel işlem şartları olmadığından bu yöndeki açıklamalara girmeyeceğiz.

Tasarının irade sakatlığı alanında getirdiği yenilik çabalarına geçmeden önce bir hususun altını çizmekte yarar vardır. Kamu oyuna duyurulmuş iki tasarı bulunmaktadır: 2005 Tasarısı ve 2007 Tasarısı olarak bunları adlandırmak müm-

kündür. 2007 Tasarısı'nın, ilk tasarıya gelen tepkiler¹ dikkate alınarak revize edildiği görülmektedir. Daha sonra da Tasarı üzerinde çalışıldığı ancak irade sakatlığı ile halleri ile ilgili olarak bir değişiklik öngörülmediği bilinmektedir.

Nitekim kamu oyuna duyurulan 2005 Tasarısı'nda (Borçlar Kanunu Tasarısı, Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara 2005) ve internet ortamında yayınlanan 2007 tasarısında² İrade sakatlıkları konusunda yapılan değişiklikleri ise hükümlerin yeniden kaleme alınış şekli ve gerekçelerini belirtmek suretiyle şu şekilde belirlenebilir. Bu belirlemede öncelikle 2005 Tasarısı'nda yer verildiği şekliyle hükümler ve gerekçeleri yer almış, 2007 Tasarı ile değişikliğe uğrayan hususlar, ilgili madde altında işlenmiştir.

“Madde 30- Sözleşme kurulurken esaslı yanılmaya düşen taraf, o sözleşme ile bağlı olmaz” şeklinde kaleme alınmıştır. Bu hükmün gerekçesi ise *“818 sayılı Borçlar Kanununun 23'üncü maddesini karşılamaktadır.*

Tasarının tek fıkradan oluşan 30 uncu maddesinde, sözleşmenin kurulduğu sırada esaslı yanılmaya düşen tarafın, o sözleşmeyle bağlı olmayacağı düzenlenmektedir. Esaslı yanılma hâllerine ilişkin Tasarının 31'inci maddesinden de anlaşılacağı gibi, esaslı yanılma, sözleşmenin geçerliliğini etkileyebilen bir irade bozukluğudur.

818 sayılı Borçlar Kanununun 23'üncü maddesinin kenar başlığında kullanılan *“F. Rızadaki Fesat / I. Hata / 1. Hatanın hükümleri”* şeklindeki ibareler, Tasarının 30 uncu maddesinde, *“G. İrade bozuklukları / I. Yanılma / 1. Yanılmanın hükümleri”* şeklinde değiştirilmiştir.

Metninde yapılan arılaştırma dışında, maddede 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur” biçiminde ifade edilmiştir.

Yanılma hâllerini düzenleyen madde ise:

“a. Açıklamada yanılma

Madde 31- Özellikle aşağıda sayılan yanılma hâlleri esaslıdır:

1. Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklamışsa,
2. Yanılan, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklamışsa,
3. Yanılan, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkası ile sözleşme yapmak için iradesini açıklamışsa,
4. Yanılan, sözleşmeyi yaparken belli bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklamışsa,

¹ Bu tepkilerin de bir kitap halinde kamuya duyurulduğu görülmektedir. Bkz., Türk Borçlar Kanunu Tasarısı Hakkında Gelen Görüşler (15 Şubat- 10 Haziran 2005, Adalet Bakanlığı, 15 Haziran 2005).

² <http://www.kgm.adalet.gov.tr/turkborclarkanunu.htm>.

5. Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde fazla bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim için iradesini açıklamışsa.

Basit hesap yanlışlıkları sözleşmenin geçerliliğini etkilemez; bunların düzeltilmesi ile yetinilir" biçiminde ifade edilmiştir. Maddenin gerekçesi:

"818 sayılı Borçlar Kanununun 24'üncü maddesini karşılamaktadır.

Tasarının iki fıkradan oluşan 31'inci maddesinde, açıklamada yanılmanın esaslı olduğu beş durum ile basit hesap yanlışlıklarının sözleşmenin geçerliliğine etkisi düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 24'üncü maddesinde kullanılan "2. Hata hâlleri" şeklindeki ibare, Tasarıda "2. Yanılma hâlleri" şeklinde değiştirilmiş ve "a. Açıklamada yanılma" şeklinde yeni bir alt başlık eklenmiştir. 818 sayılı Borçlar Kanununun 24'üncü maddesinin birinci fıkrasında kullanılan "Esaslı hatalar hassaten şunlardır:" şeklindeki ifade yerine, Tasarının 31'inci maddesinde, özellikle bu maddede sayılan yanılma hâllerinin esaslı olduğunun belirtilmesi, yapılan sayımın sınırlayıcı (tahdidî) nitelikte olmayıp, örnekleyici (tadadî) nitelikte olduğu sonucunun çıkartılması bakımından daha elverişli görülmüştür.

Tasarının 31'inci maddesinde, irade açıklamasında yanılma (beyanda hata) hâlleri düzenlenmektedir. Oysa, 818 sayılı Borçlar Kanununun 24'üncü maddesinin birinci fıkrasının (4) bendi, saikte esaslı yanılmaya (mevsuf saik hatasına) ilişkin olduğu için, yeni bir madde numarası verilerek, bir sonraki maddede ayrıca düzenlenmiştir. 818 sayılı Borçlar Kanununun 24'üncü maddesinin birinci fıkrasında, dört bent hâlinde sayılan esaslı yanılma hâllerinde, yine de bir azalma değil, artış olmuştur. Bunun nedeni, 818 sayılı Borçlar Kanununun 24'üncü maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde, sözleşmenin konusunda ve karşı tarafın şahsında yanılma, esaslı yanılma hâlleri arasında sayıldığı hâlde, bunların, Tasarının 31'inci maddesinin birinci fıkrasının (2), (3) ve (4) numaralı bentlerinde, ayrı ayrı sayılmış olmasıdır.

Maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde, sayılan esaslı yanılma, yanılanın, sözleşmenin niteliğinde yanılması söz konusudur. Meselâ, (B)'nin evini satın almak isteyen (A)'nın, ona bu evi kiralamak istediğini açıklamasında olduğu gibi.

Maddenin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde öngörülen esaslı yanılma hâlinde ise, yanılan, sözleşmenin konusunda yanılmaktadır. Meselâ, (B)'nin otomobilini satın almak isteyen (A)'nın, sözleşme yapma iradesini onun deniz motorunu satın almak için açıklamasında olduğu gibi.

Maddenin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde, yanılanın, sözleşme yapma iradesini gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklaması söz konusudur. Gerçekte (B) ile sözleşme yapmak isteyen (A)'nın, yanılarak, bu iradesini (C)'ye açıklamasında olduğu gibi.

Maddenin birinci fıkrasının (4) numaralı bendinde öngörülen esaslı yanılma hâlinde yanılan, sözleşmeyi yaparken belli bir kişiyi göz önünde tuttuğu hâlde, sözleşme yapma iradesini başka bir kişi için açıklamaktadır. Meselâ, belirli kişisel veya meslekî özellikleri olan (B) ile sözleşme yapmak isteyen (A)'nın, yanılarak, sözleşme yapma iradesini, bu özelliklerden yoksun olan ya da farklı özellikleri bulunmakla birlikte, aynı adı taşıyan (B) isimli başka bir kişiye açıklamasında olduğu gibi.

Maddenin birinci fıkrasının (5) numaralı bendinde ise, yanılanın, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde fazla bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim için iradesini açıklaması durumu düzenlenmiştir. Meselâ, yanılanın iradesini bin birim ürün yerine onbin birim ürün olarak açıklamasında olduğu gibi.

Sistematik yapısı ile metninde yapılan düzeltme ve arılaştırma dışında, madde 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur" şeklindedir.

Diğer hükümlerin ve gerekçelerinin (italik yazı karakteri ile gösterilmiştir) de aşağıdaki şekilde bir dökümünü yapmak mümkündür:

"b. Saikte yanılma

Madde 32- Saikte yanılma, esaslı yanılma sayılmaz. Ancak yanılanın, yanıldığı saiki sözleşmenin temeli sayması ve bunun da alışveriş yaşamındaki dürüstlük ilkelerine uygun olması hâlinde, yanılma esaslı sayılır.

Madde 32- 818 sayılı Borçlar Kanununun 24'üncü maddesinin ikinci fıkrasını karşılamaktadır.

Tasarının tek fıkradan oluşan 32'nci maddesinde saikte yanılma düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 24'üncü maddesinin kenar başlığında kullanılan "2. Hata halleri" şeklindeki ibare tasarıda "b. Saikte yanılma" şekline dönüştürülmüştür.

818 sayılı Borçlar Kanunundan farklı olarak saikte yanılmanın ayrı bir maddede düzenlenmesi uygun görülmüştür. Çünkü, işlem iradesi ile açıklanan irade arasındaki farklılığı ifade eden açıklamada yanılmadan farklı olarak, yanılanın, saikte yanılmada işlem iradesi ile açıklanan iradesi arasında bir fark olmayıp, iradenin oluşumuna neden olan etkenlerde yanılması söz konusudur.

Maddede saikte yanılmanın esaslı yanılma niteliğinde olmadığı kuralı öngörülmekte ve bu kuralın istisnası niteliğinde olmak üzere, saikte yanılmanın esaslı yanılma sayılmasının koşulları düzenlenmektedir. Saikte esaslı yanılmanın kabul edilebilmesi için, yanılanın, yanıldığı saiki sözleşmenin temeli sayması ve bunun da alışveriş yaşamındaki dürüstlük ilkelerine uygun olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmıştır. Aksi takdirde, saikte esaslı yanılma değil, sözleşmenin geçerli olarak kurulmasını engellemeyen, saikte âdi yanılma (âdi saik hatası) söz konusu olur.

c. İletmede yanılma

Madde 33- Sözleşmenin kurulmasına yönelik iradenin haberci veya çevirmen gibi bir aracı ya da bir araç tarafından yanlış iletilmiş olması hâlinde de yanılma hükümleri uygulanır.

Madde 33- 818 sayılı Borçlar Kanununun 27'nci maddesini karşılamaktadır.

Tasarının tek fıkradan oluşan 33'üncü maddesinde, irade açıklamasının yanlış iletilmesinin neden olduğu yanılma durumunda uygulanacak hükümler düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 27'nci maddesinin kenar başlığında kullanılan "5. Bir vasitanın hatası" şeklindeki ibare, Tasarının 33'üncü maddesinde, "c. İletmede yanılma" şeklinde değiştirilmiştir.

Yürürlükteki maddeden farklı olarak, taraflardan birinin iradesinin, haberci ve çevirmen gibi bir aracı yanında, bir iletişim aracı tarafından yanlış iletilmesi hâlinde de; yanılma hükümlerinin uygulanması öngörülmektedir.

3. Yanılmada dürüstlük kuralları

Madde 34- Yanılan, yanılmasına dürüstlük kurallarına aykırı olarak dayanamaz.

Özellikle diğer tarafın, sözleşmenin yanılanın kasdettiği anlamda kurulmasına razı olduğunu bildirmesi durumunda sözleşme bu anlamda kurulmuş sayılır.

Madde 34- 818 sayılı Borçlar Kanununun 25'inci maddesini karşılamaktadır.

Tasarının iki fıkradan oluşan 34'üncü maddesinde, yanılmada dürüstlük kurallarının etkisi ve işlevi düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 25'inci maddesinin kenar başlığında kullanılan "3. Hüsnüniyet kaidelerine muhalif hareket davası" şeklindeki ibare, Tasarının 34'üncü maddesinde "3. Yanılmada dürüstlük kuralları" şeklinde değiştirilmiştir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 25'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre: "Bilhassa, yapmayı kasdettiği akdi diğer taraf icraya hazır olduğunu beyan ettiği takdirde, bu akit onun hakkında lüzum ifade eder." Bu fıkra, Tasarının 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasında, "Özellikle diğer tarafın, sözleşmenin yanılanın kasdettiği anlamda kurulmasına razı olduğunu bildirmesi durumunda", sözleşmenin bu anlamda kurulmuş sayıldığı şeklinde ve daha anlaşılır biçimde yazılmıştır. Gerçekten, meselâ, alıcı (A), bir kilogramı için iki milyon lira ödemek istediği bir malı, yanılarak kilosu üç milyon liradan satın almayı kabul ettiğini ileri sürdüğü takdirde, satıcının aynı malı ona iki milyon liraya satmaya hazır olduğunu açıklaması durumunda, (A)'nın esaslı yanılma hükümlerine dayanarak sözleşmenin kurulmadığı hakkındaki savunması, dürüstlük kurallarına aykırı düşer. Bu nedenle, bu örnekte satış sözleşmesi, söz konusu madde uyarınca, alıcının kasdettiği anlamda, yani kilosu iki milyon lira üzerinden kurulmuş sayılır.

Metninde yapılan arılaştırma dışında, maddede 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur.

4. Yanılmada kusur

Madde 35- Yanılan, yanılmasında kusurlu ise, sözleşmenin hükümsüzlüğünden doğan zararı gidermekle yükümlüdür. Ancak, diğer taraf yanılmayı biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, tazminat istenemez.

Hâkim, hakkaniyetin gerektirdiği durumlarda, ifadan beklenen yararı aşmamak kaydıyla, daha fazla tazminata hükmedebilir.

Madde 35- 818 sayılı Borçlar Kanununun 26'ncı maddesini karşılamaktadır.

Tasarının iki fıkradan oluşan 35'inci maddesinde, yanılmada kusurlu olan tarafın, tazminat sorumluluğu ve kapsamı düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun kenar başlığında kullanılan "4. İhmal yüzünden hata" şeklindeki ibare, Tasarıda "4. Yanılmada kusur" olarak değiştirilmiştir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 26'ncı maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde kullanılan "mukavelenin bu suretle feshinden mütevellit zarar" şeklindeki ibare, Tasarıda "sözleşmenin hükümsüzlüğünden doğan zarar" şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarının 35'inci maddesinin birinci fıkrasına göre yanılan, esaslı yanılmaya dayanarak sözleşmenin hükümsüz kalmasına neden olursa, bunda kusurlu olması durumunda, kural olarak, diğer tarafın uğradığı olumsuz (menfi) zararı gidermekle yükümlüdür. Ancak, diğer taraf yanılmayı bildiği veya bilmesi gerektiği takdirde, yanılından tazminat isteyemez.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, hâkimin, hakkaniyetin gerektirdiği durumlarda, yanılanı diğer tarafın sözleşmenin hükümsüzlüğünden doğan olumsuz zararını aşabilmekle birlikte, onun ifadan beklenen yararını, yani olumlu zararını aşmaması kaydıyla, daha fazla tazminat ödemekle yükümlü kılacak bir tazminat kararı da verebileceği belirtilmiştir.

Metninde yapılan araştırma dışında, maddede 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur.

II. Aldatma

Madde 36- Taraflardan biri diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, yanılması esaslı olmasa bile, o sözleşmeyle bağlı değildir.

Üçüncü bir kişinin aldatması sonucu bir sözleşme yapan taraf, sözleşmenin yapıldığı sırada karşı tarafın aldatmayı bilmesi veya bilecek durumda olması hâlinde, o sözleşmeyle bağlı değildir.

Madde 36- 818 sayılı Borçlar Kanununun 28'inci maddesini karşılamaktadır.

Tasarının iki fıkradan oluşan 36'ncı maddesinde, taraflardan birinin ve üçüncü kişinin aldatması sonucunda kurulan sözleşmenin bağlayıcı olmadığı durumlar düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 28'inci maddesinin kenar başlığında kullanılan "II. Hile" ibaresi, Tasarının 36'ncı maddesinde, "II. Aldatma" şeklinde değiştirilmiştir.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında, üçüncü kişinin aldatması sonucunda kurulan sözleşmenin bağlayıcı olması ve olmaması olasılıklarının hukukî sonucu, iki cümle hâlinde belirtilmişse de, bu hukukî sonuç, Tasarının 36'ncı maddesinde, üçüncü kişinin aldatması sonucunda kurulan sözleşmenin bağlayıcı olmadığı olasılık göz önünde tutularak, tek cümlede açıklanmıştır.

Metninde yapılan arılaştırma dışında, maddede 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur.

III. Korkutma

1. Hükmü

Madde 37- Taraflardan biri diğerinin veya üçüncü bir kişinin korkutması sonucu bir sözleşme yapmışsa, o sözleşmeyle bağlı değildir.

Korkutan bir üçüncü kişi olup da diğer taraf korkutmayı bilmiyorsa veya bilecek durumda değilse; sözleşmeyle bağlı kalmak istemeyen korkutulan, hak-kaniyet gerektiriyorsa, diğer tarafa tazminat ödemekle yükümlüdür.

Madde 37- 818 sayılı Borçlar Kanununun 29'uncu maddesini karşılamaktadır.

Tasarının iki fıkradan oluşan 37'nci maddesinde, taraflardan birinin veya üçüncü kişinin korkutması sonucunda yapılan bir sözleşmenin hükmü düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 29'uncu maddesinin kenar başlığında kullanılan "III. İkra / 1. Akdin inkızası" şeklindeki ibare, Tasarının 37'nci maddesinde, "III. Korkutma / 1. Hükmü" olarak değiştirilmiştir. Aynı maddenin birinci fıkrasında kullanılan "kendi hakkında lüzum ifade etmez" şeklindeki ibare yerine, Tasarıda "o sözleşmeyle bağlı değildir." şeklinde, daha açık bir ibarenin kullanılması tercih edilmiştir.

Metninde yapılan arılaştırma dışında, maddede 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur.

2. Koşulları

Madde 38- Korkutulan, içinde bulunduğu durum bakımından kendisinin veya yakınlarından birinin kişilik haklarına ya da malvarlığına yönelik ağır ve yakın bir zarar tehlikesinin doğduğuna inanmakta haklı ise, korkutma gerçekleşmiş sayılır.

Bir hakkın veya kanundan doğan bir yetkinin kullanılacağı korkutma ile sözleşme yapıldığında, bu hakkı veya yetkiyi kullanacağını açıklayanın, diğer tarafın darda kalmasından yararlanacak ve sonuçta aşırı bir yarar elde edecek olması hâlinde, korkutma vardır ve sözleşme korkutulan taraf için bağlayıcı olmaz.

Madde 38- 818 sayılı Borçlar Kanununun 30 uncu maddesini karşılamaktadır.

Tasarının iki fıkradan oluşan 38'inci maddesinde, korkutmanın koşulları düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 30 uncu maddesinin kenar başlığında kullanılan "2. İkrahin şartları" şeklindeki ibare, bir önceki maddenin kenar başlığının "III. Korkutma" şeklinde olduğu göz önünde tutularak, Tasarının 38'inci maddesinde, "2. Koşulları" şeklinde kısaltılmıştır.

818 sayılı Borçlar Kanununun 30'uncu maddesinin ikinci fıkrası, iki cümleden olduğu hâlde, Tasarının 38'inci maddesinde, tek cümle olarak ifade edilmiştir.

Metninde yapılan arılaştırma dışında, maddede 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur.

IV. İrade bozukluğunun giderilmesi

Madde 39- Yanılma veya aldatma sebebiyle ya da korkutulma sonucunda sözleşme yapan taraf, yanılma veya aldatmayı öğrendiği ya da korkutmanın etkisinin ortadan kalktığı andan başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu andan başlayarak on yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmez veya yerine getirdiği edimini geri istemezse, sözleşmeye onam vermiş sayılır.

Aldatma veya korkutmadan dolayı bağlayıcılığı olmayan bir sözleşmeye onam verilmesi, tazminat hakkını ortadan kaldırmaz.

Madde 39- 818 sayılı Borçlar Kanununun 31'inci maddesini karşılamaktadır.

Tasarının iki fıkradan oluşan 39'uncu maddesinde, irade bozukluğu sonucunda bir sözleşme yapan tarafın, bu sözleşmeye onam vermiş sayılmasının koşulları ile aldatma sebebiyle veya korkutulma sonucunda sözleşme yapan tarafın tazminat hakkı düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 31'inci maddesinin kenar başlığında kullanılan "IV. Akde icazet ile rızanın fesadı (nın) bertaraf edilmesi" şeklindeki ibare, Tasarının 39'uncu maddesinde, "IV. İrade bozukluğunun giderilmesi" şeklinde değiştirilmiştir. 818 sayılı Borçlar Kanununun 31'inci maddesinin birinci fıkrası, iki cümleden olduğu hâlde, Tasarıda tek cümleye dönüştürülmüştür. Ayrıca, "akde icazet vermiş nazariyle bakılır." şeklindeki ibare yerine, Tasarıda "sözleşmeye onam vermiş sayılır." şeklindeki; "bir akde icazet" yerine de "bir sözleşmeye onam verilmesi" şeklindeki ibareler kullanılmıştır.

818 sayılı Borçlar Kanunundan farklı olarak, Tasarıda irade bozukluğu sonucunda bir sözleşme yapan tarafın bu sözleşmeyle bağlı olmadığını bildirebileceği âzami sürenin, sözleşmenin kurulduğu andan başlayarak on yıl olduğu belirtilmiştir.

2005 Tasarısı'ndaki bu hüküm, 2007 Tasarısı ile değiştirilmiş ve "Yanılma veya aldatma sebebiyle ya da korkutulma sonucunda sözleşme yapan taraf, yanılma veya aldatmayı öğrendiği ya da korkutmanın etkisinin ortadan kalktığı andan başlayarak bir yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse, sözleşmeyi onanmış sayılır.

Aldatma veya korkutmadan dolayı bağlayıcılığı olmayan bir sözleşmenin onanmış sayılması, tazminat hakkını ortadan kaldırmaz" biçimine dönüştürül-

müşdür³. Bu değişiklikle, irade sakatlıkları halinde sözleşmenin iptali için öngörülen 10 yıllık azami zamanaşımı süresinin kaldırıldığı görülmektedir.

B. Yapılan Düzenlemelere İlişkin Eleştiriler

İrade sakatlığı hallerine ilişkin yeniliklerin dört başlık halinde özetlenmesi mümkündür: Hata eden tarafın sözleşmeyi iptali halinde karşı tarafın tazmin edilecek zararının müspet zararla sınırlandırılması, iletmede yanılmayı düzenleyen 33. maddede “iletişim araçlarının iletmede kullanılması halinin maddeye derci; açıklamada yanılma hallerini düzenleyen 35. madde hükmünün beş bent halinde ifadesi ve üst sınır getirme çabası.

Tasarının 33. maddesinde eleştirilere rağmen, “araç” sözcüğü aynen kalmış ve iletişim aracı şeklinde ifade edilmemiştir. Gerekçede ise maddede kullanılan araç sözcüğünün, iletişim aracını ifade ettiği belirtilmiştir. Gerekçe ile metin arasında bu noktada bir uyumun gözetilmediği açıktır.

35. maddenin yeniden kaleme alınması esnasında önceden dört bent halinde ifade edilen olguların, beş bende çıkarılması, şekli bir değişiklikten ibarettir; bir yenilik sayılamaz.

Dikkatle üzerinde durulması gereken değişikliklerden biri, menfi zararın müspet zararı aşamayacağına ilişkin düzenlemedir. Nitekim Tasarı’nın 35. maddesinde “Hâkim, hakkaniyetin gerektirdiği durumlarda, ifadan beklenen yararı aşmamak kaydıyla, daha fazla tazminata hükmedebilir” denilmekle, hükmolunacak menfi zararın üst sınırının ifadan beklenen yarar olacağı öngörülmüştür. Ifadan beklenen yarar ifadesi ile, müspet zarar anlatılmak istenmiştir. Nitekim müspet zarar, borçlu borcunu gereği gibi ifa etmiş olsa idi uğranılmayacak olan zarar şeklinde tanımlanmaktadır. İlk bakışta “kraldan daha fazla kralcı olmamak” gerekir anlamına gelen bu fikir isabetli gibi gözükse de, özellikle kaçırılan fırsatların da (yoksun kalınan kâr) menfi zarar kalemi olarak düşünülmesi gerektiği göz önüne alındığında böyle bir sınırlamanın isabetsiz olduğu açıktır. Zira müspet ve menfi zarar kavramları asla tazmin edilecek zararların büyüklüğünü göstermemektedir. Yoksun kalınan kâr da bir menfi zarar kalemi olarak tazmin edilir⁴. Genellikle müspet zararın menfi zarardan daha büyük bir biçimde ortaya çıkması, aksine bir durumun asla gerçekleşmeyeceği anlamına gelmemektedir. Örneğin, mevcut sözleşme sebebiyle bir başka sözleşmenin akdedilmesinden dolayı uğranılan kayıp, mevcut sözleşmedeki ifa menfaatinden daha yüksek olabilir⁵. Buna karşın fiilen, somut sözleşmenin ihlali sebebiyle üçüncü bir kişiden elde edilmesi

³ Tasarı, sh. 10.

⁴ Weber, R.; Das Obligationenrecht, Bd. VI, 1. Abt., Allgemeine Bestimmungen, 5. Teilbd., Die Folgen der Nichterfüllung, Art. 97-109 OR, Bern 2000, N. 213; BGE 76 II 306. Müspet zararın hesaplanmasında göz önüne alınacak değerler, ifa edilmeyen edimin değeri, masraflar ile ifa edilecek edimin tekrar devredilmesinden elde edilecek kar ve ikinci bir sözleşmenin akdedilmesi ve bu sözleşmenin ifa edilememesi sebebiyle ödenmek durumunda kalınan cezai şartlardır. Bkz., Gauch/Schuep/Schmid/Rey, N. 2682 vd..

⁵ Gauch/Schuep/Schmid/Rey, N. 2708.

muhtemel bir kazancın engellenmesi, bir diğer ifade ile, akdin karşı tarafı yükümlülüğünü ihlal ettiği için, bizim de bu şeyi tekrar devir edememiz ve bu yüzden kazançtan yoksun kalmamız halinde, müspet zarar söz konusudur ve sözleşmeden dönülmesi halinde bu tür kazançların tazmini istenemez⁶. Tasarıda öngörülen bu hüküm ile, tazmin edilecek zararlar için bir sınır öngörülmüştür; ancak ne var ki, bu sınırlandırma girişiminin varsayımsal temellerinde isabetsiz bir değerlendirme yatmaktadır. Dolayısıyla bu tutumun tüm borç ilişkilerine de teşmil edilmesi, örneğin temerrüt sebebiyle sözleşmeden dönülmesi halinde, tazmini istenen menfi zararın, müspet zararı aşamayacağını kabulü mümkün değildir.

Menfi zararın, bazı hallerde müspet zararı aşabileceğinin bilinmesine rağmen kanun koyucunun bu tutumu, yalnızca bu hale ilişkin olmak ve irade özgürlüğünü korumak amacıyla tazmin edilecek zararı sınırlandırma girişi olarak değerlendirilmelidir. Bu yönüyle hükmün bir riziko taksim kuralı haline getirildiği de söylenebilir. Buna göre, menfi zararlar, müspet zararı aşıya bile buna iradesi sakatlanmayan taraf katlanacaktır; diğer tarafa bu zararların tazminini yükleyemeyecektir.

Üzerinde durulması gereken diğer bir konu, irade sakatlığı hallerine ilişkin olarak bir üst süre sınırı getirilmesi çabasıdır. 2005 Tasarısında bu yönde bir adım atılmış iken, 2007 Tasarısında bu adım geri çekilmiştir⁷.

İrade sakatlıkları halinde sözleşmeyi iptal için üst süre sorunu, son olarak İsviçre Federal Mahkemesi'nin "Picasso Kararı" adı ile anılan kararında⁸ takındığı tavır dolayısıyla gündeme gelmiş ve karar bu yönüyle de büyük yankı uyandırmıştır. Zira bu kararda, ünlü ressam Picasso'ya ait olduğu zikir ve vaad olunan bir tablonun gerçekte bu ressama ait olmayıp, sahte bir tablo olduğunun, sözleşmenin akdinden on bir yıl sonra anlaşılması ve irade sakatlığı haline daya-

⁶ Weber, Art. 97, N. 213. Bununla birlikte doktrinde savunulan bir diğer fikre göre, müspet zarar, menfi zarar kavramları, bütünlük menfaati (=Integritätsinteresse, Erhaltungsinteresse) kavramı üzerinde temellendirilmektedir. Bu düşünceye göre, zarar görenin ihlal anına kadarki malvarlığı durumu ne ise, ihlalden sonra da aynı duruma getirilmeye çalışılır. Borçlu yalnızca yalnızca bir değer olarak denkleştirme yükümlülüğü altında olmayıp aksine, zarar görenin hukuk alanının ihlalden önceki halini tekrar sağlamak yükümlülüğü altına girer. Buna göre borçlu, yalnızca ifayı tam ve dürüst bir biçimde gerçekleştirmiş olsa idi karşı tarafın uğramayacağı zararları tazmin etmekte kalmaz, ihlalin vuku bulması ile karşı tarafın bozulan bütünlüğünü eski haline getirmek zorunda kalır. Bkz., Kramer, Allgemeiner Teil, Einleitung vor Art. 1, N. 98; Gauch/Schlueter/ Schmid/Rey, N. 2706; Schwenger, I., Schweizerische Obligationenrecht, 4. Aufl., Bern 2006, Rdn. 14.32; Larenz, K., Schuldrecht I, 112 vd..

⁷ Türk hukukunda üst sınır olarak BK. m. 125'teki on yıllık süreyi kabul eden görüş için bkz., Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, Tekinay Borçlar Hukuku, 7. Bası, İstanbul 1993, sh. 454. İsviçre hukukunda böyle bir üst sınırın getirilmesi yönünde görüş için bkz., Schwenger, Rdn. 39.16; Ayrıca bkz., Wiegand, W., Bemerkungen zum Picasso Entscheid, recht 1989, S. 101 ff.. Yazar üst süre sınırı değil, hakkın kötüye kullanılmasından kaynaklanan bir sınırın uygulanmasından yanadır. Üst bir süre sınırı olmadığı yolundaki görüş için bkz., Oğuzman, M.K., Akdin Hile Sebebiyle İptali Azami Bir Müddetle Tahdit Edilmiş midir?, İBD., Sy. 4, sh. 107 vd.; Eren, F., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 9. Bası, İstanbul 2006, sh. 373; Oğuzman/Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1995, sh. 102. Yargıtay'ın da bir kararında üst bir süre uygulamasına gittiği, ancak bundan döndüğü ifade edilmektedir. Bkz., Oğuzman/Öz, 102.

⁸ BGE 114 II 131 vd..

lı olarak sözleşmenin iptal edilmesi konu edilmiştir. Mahkeme bu kararda, irade sakatlığı hallerine dayalı olarak sözleşmenin iptali bakımından bir üst süre sınırı bulunmadığını kabul etmekle birlikte, verilenlerin iadesinin hangi esaslara göre belirlenmesi konusunda oldukça eleştirilen ve kanımızca da yanlış bir tutum sergilemiştir. Mahkeme, ödenen bir miktar paranın geri verilmesi talebinin sebepsiz zenginleşme temeline dayandığını belirttiikten sonra, somut olayda ne tür bir zenginleşmeye yol açılmış olduğunu tartışmıştır. Mahkemeye göre böyle bir durumda “sebebi sonradan ortadan kalkan bir borç ilişkisi” değil de “borç olmayan şeyin ödenmesi” suretiyle sebepsiz zenginleşmeye yol açıldığını benimsemiş ve borç olmayan şeyin verildiği andan itibaren zamanaşımı süresini işleyeceğini kabul etmiştir. Bu kabule göre, onbirinci yılda, borç olmayan şeyin istirdadı için zamanaşımı süresi dolmuştur ve sonuç olarak, sahte tablo için ödenen paranın geri istenmesi mümkün değildir denilmiştir.

Mahkemenin bu kararı ile irade sakatlığı hallerinde, iradesi sakatlanan kişinin sözleşme ile bağlı olmamadan ne anlaşılması gerektiği konusunda zımnen “geçersizlik teorisi”nden yana bir tavır koyduğu görülmektedir. Halbuki son yıllarda hakim olan iptal teorisinden yana bir tavır takınsa idi, “sebebi sonradan ortadan kalkan bir borç ilişkisi” temeline dayalı olarak, verilenlerin iadesi için zamanaşımı süresini iptal beyanında bulunulduğu andan itibaren başlatması gerekecekti. Böyle bir tavır, kuşkusuz, mağdur edilen alıcıya seçimlik haklar tanınması uyum içerisinde olacak ve alıcıyı mağduriyetten kurtaracaktır. Zira, verilen şey geri istenemedikten sonra, hak tanımının bir yararı yoktur⁹. Bu haliyle Federal Mahkeme kendi içtihatları ile de çelişmektedir. Nitekim mahkeme, irade sakatlığı halleri ile ayıba karşı tekeffül hükümlerinin seçimlik yarışmasını kabul etmekte ve irade sakatlığı hallerine başvurabilmek için, muayene ve ihbar külfetlerine riayet etmeyi de aramamaktadır. Yalnızca BK. m. 96 vd. (OR Art. 96 ff) hükümleri ile seçimlik yarışmada, muayene ve ihbar külfetlerine riayeti aramakta ve onu da özel hüküm-genel hüküm ilişkisi çerçevesinde temellendirmektedir.

Borçlar Kanunu Tasarısında irade sakatlığı hallerinde sözleşmeyi iptal için on yıllık bir üst süre sınırı getirilmesinden vazgeçilmesi isabetli olmuştur. Zira, irade sakatlıklarının tümü için genel geçer yeknesak üst sürenin öngörülmesi, bu sakatlıklarının irade özgürlüğünü ne ölçüde ihlal ettiğinin göz ardı edilmesi anlamına gelmektedir. Hata hali hafif şiddetdeki bir depreme karşılık gelirken, hile, orta şiddetdeki, tehdit ise ağır şiddetdeki depreme karşılık gelmektedir. Bu ihlalleri aynı ağırlıkta değerlendirmek kanaatimizce sakıncalıdır.

Diğer yandan, haksız fiiller bakımından zamanaşımı süresinin azami yirmi yıla çıkarılması, niteliği itibarıyla aynı zamanda bir haksız fiil sayılan hile ve tehditte bu sürenin on yıla sınırlı kalması Borçlar Kanunu’nun iç dengelerini de

⁹ Kararın bu yönden eleştirisi için bkz., Plotet, P. (Çev. Dayınlarlı K.), Picasso Kararı Üstüne, YD, C. XVI, (1990) S. 1-2, s. 210 vd..

esaslı surette bozmuştur. Bunun gibi, akdi sorumlulukta zamanaşımı süresinin eskiden olduğu gibi on yılla sınırlı kalması, akit sorumluluğunun zarar gören bakımından sağladığı en önemli yararlarından birini ortadan kaldırmıştır. Akdi sorumluluk ile haksız fiil sorumluluğu hallerinin yarıştığı durumlarda akdi ilişkiye dayanmanın bu haliyle fazlaca bir yarar sağlamayacağı açıktır.

SONUÇ

Borçlar Kanunu Tasarısı iradenin korunması ve sağlıklı bir iradenin hukuki işlem dünyasına ulaştırılması konusunda devrim niteliğinde bir yenilik olan "genel işlem koşulları" ile ilgili önemli bir düzenlemeyi bünyesinde barındırmaktadır. Hiç şüphesiz ticari hayatın dinamizmine engel olmadan bu hayatın aktörlerini korumak bakımından getirilen düzenleme Türk hukukunda önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bununla birlikte iradesi sakatlanan kişiler için başvurulacak hal çareleri noktasında Tasarı, önceki Kanuna nazaran geri adımlar içermektedir. Bu adımların başında, hataya düşenin sözleşmenin iptal etmesi halinde, diğer tarafın bu yüzden isteyebileceği menfi zararın üst sınırının müspet zararla çizilmesi gelmektedir. Bu hükümle iradesi sakatlanan kişi tazmin edeceği zararlar için bir sınır öngörülmek suretiyle de korunmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte bu düzenlemenin tazminat hukukuna egemen hale getirilmemesi yani genelleştirilmemesi gerekir. Teorik olarak menfi zararın müspet zararı aşma ihtimali mevcuttur ve bu tutumun genelleştirilmesi sakıncalı olur. Bu düzenleme ile işlem güvenliğinin sağlanması ve dolayısıyla düzen menfaati, irade özgürlüğünün korunmasına nazaran ikinci planda değerlendirilmiştir.

İrade sakatlığı hallerinde sözleşmeyi iptal için bir üst süre sınırı getirme girişiminden vazgeçilmesi olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Gerçi kademeli olarak, yani irade sakatlıklarının derecesine göre farklılaştırılmış üst süreler getirilse ve bu sürelerin haksız fiil hükümleri ile uyumu gözetilse daha yerinde bir tutum olurdu.

İrade sakatlıkları konusunda Tasarı'dan bir beklentimiz de, bu hallerde akdedilen sözleşmenin durumunun açıklığa kavuşturulmasıdır. Acaba sözleşme geçersiz midir, iptal edilebilir halde midir, bunun açıklığa kavuşturulması ve tartışmalara bir son verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Picasso kararında da görüldüğü üzere sakatlanmış bir iradenin etkisiyle akdedilen sözleşmeler uyarınca ifa edilen edimlerin benimsenecek teoriye göre iadesinin mümkün olmama tehlikesi vardır. Nitekim Federal Mahkeme de iade talebinin zamanaşımına uğradığı görüşündedir.